ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

Priority Needs for Developing the Educational Supervision Process of School Administrators in Educational Opportunity Expansion Schools Under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1

ศศิรวีย์ เกษศรี[1] และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์[2]

Sasirawee Ketsri[1] and Pongsak Ruamchomrat[3]

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: [1]12sasirawee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี โดยใช้แนวคิดของทิพวรรณ ถาวรโชติ วราลักษณ์ อาจวิชัย และอารีลักษณ์ ปุ๊กน้อย เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 183 คน จาก 24 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพจริงของกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาพบว่าทุกด้านควรได้รับการพัฒนา โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา และ 3) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม การดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและส่งเสริมการมีส่วนร่วม การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม และการนำผลการนิเทศมาสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

Received: July 6, 2026 **Revised:** July 31, 2026 **Accepted:** August 4, 2026

องค์ความรู้ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนากระบวนการนิเทศที่ครอบคลุมการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผล และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการนิเทศและส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศการศึกษา; ความต้องการจำเป็น; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This article aimed to study: (1) examine the current and desirable conditions of the educational supervision process of school administrators in Educational Opportunity Expansion Schools under the Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 1; (2) assess the priority needs for developing the educational supervision process; and (3) investigate guidelines for developing the educational supervision process. A mixed–methods research design was employed. The conceptual framework was based on the works of Thippawan Thawornchot, Waralak Atwichai, and Areelak Puknoi. The sample consisted of 183 participants, including school administrators and teachers from 24 Educational Opportunity Expansion Schools, selected through stratified random sampling. Eight key informants were purposively selected for the focus group discussion. Research instruments included a questionnaire and focus group discussion questions. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNImodified), and content analysis.

The findings revealed that: (1) the overall current condition of the educational supervision process was at a high level, while the overall desirable condition was also at a high level. (2) all aspects of the educational supervision process required development, with the highest priority needs ranked in the following order: supervision evaluation, supervision planning, supervision implementation, and reporting and feedback for development; and (3) the guidelines for developing the educational supervision process comprised four dimensions: systematic supervision planning with teacher participation, collaborative and supportive supervision implementation, continuous monitoring and evaluation using appropriate instruments, and the utilization of supervision results for feedback, instructional improvement, and continuous teacher development.

The findings suggest that a comprehensive educational supervision process encompassing planning, implementation, evaluation, and continuous feedback can enhance the effectiveness of educational supervision and contribute to the sustainable improvement of instructional quality.

Keywords: Educational Supervision Process; Priority Needs Assessment; Educational Opportunity Expansion Schools

บทนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการนิเทศการศึกษา เช่น นฤมล อึ้งเจริญ (2564) ที่เห็นว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ศจีทิพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2565) ได้เสนอว่าการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษายังประสบปัญหาในด้านการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการนำผลการนิเทศไปใช้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดช่องว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส

โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีความหลากหลายด้านบริบท บุคลากร และทรัพยากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ จากประสบการณ์การปฏิบัติงานทางการศึกษาและการติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่ายังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในหลายด้าน ทั้งการวางแผนการนิเทศที่ไม่ครอบคลุม การดำเนินการนิเทศที่ขาดความต่อเนื่อง การประเมินผลที่ยังไม่สะท้อนผลการพัฒนาอย่างแท้จริง และการนำผลการนิเทศไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศ

การศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 183 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษา การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา และแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานทางการศึกษาในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องเนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษา นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในมิติต่าง ๆ ซึ่งสามารถสังเคราะห์สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (วรดนู หนูทอง, 2563) อย่างไรก็ตาม การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสยังมีจำนวนจำกัด สอดคล้องกับ Zachariah (2012) ที่พบว่า แม้การนิเทศจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องของการดำเนินงานและการขาดแคลนทรัพยากร จึงควรมีนโยบายและการสนับสนุนที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ

2. หลักการนิเทศการศึกษา

หลักการนิเทศการศึกษาสมัยใหม่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม ความต่อเนื่อง ความยืดหยุ่น และความเป็นกัลยาณมิตร นฤมล อึ้งเจริญ (2564) และศจีทิพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2565) ได้กล่าวว่า การนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาวิชาชีพครู แม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับหลักการนิเทศอย่างกว้างขวาง แต่ยังพบช่องว่างด้านการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และความแตกต่างของบริบทพื้นที่

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล โดยมีบทบาทในการวางแผน กำกับ ติดตาม สนับสนุน และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ชุติมาพร เชาวน์ไว (2562), โชคระวี เจียมพุก (2563) และชลชรัส นุกอง (2564) เห็นตรงกันว่าผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้สนับสนุน และผู้สร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเอง ขณะที่ Beach and Reinhartz (2000) ได้อธิบายบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นิเทศ ได้แก่ ผู้นำ นักวางแผน ผู้เอื้ออำนวย และผู้ประเมินผล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาเน้นการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในภาพรวมมากกว่าการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทเฉพาะของโรงเรียนขยายโอกาส จึงยังขาดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา

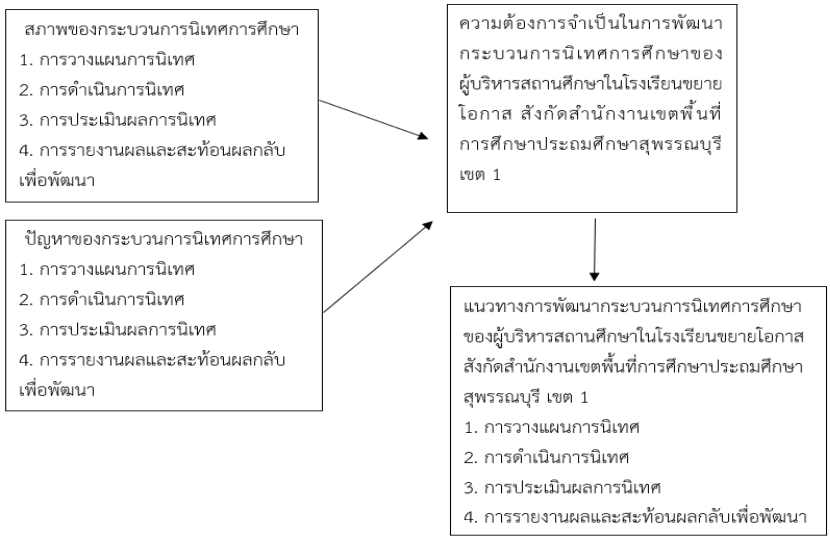
4. สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สภาพจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และการกำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดกระบวนการนิเทศการศึกษาของ ทิพวรรณ ถาวรโชติ, วราลักษณ์ อาจวิชัย และอารีลักษณ์ ปุ๊กน้อย ซึ่งประกอบด้วย 4

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ และ 4) การรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนาโดยมีรายละเอียดดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 340 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน และครูผู้สอน 316 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 183 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 14 คน และครูผู้สอน 169 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดกระบวนการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยนำผลการศึกษาสภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น

โดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษา จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพจริงของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศและด้านการประเมินผลการนิเทศมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนาตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

กระบวนการนิเทศการศึกษา	สภาพจริง			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนการนิเทศ	3.85	0.46	มาก	3.87	0.46	มาก
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ	3.84	0.49	มาก	3.85	0.48	มาก
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	3.85	0.49	มาก	3.90	0.45	มาก
4. ด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา	3.84	0.47	มาก	3.85	0.50	มาก
รวมเฉลี่ย	**3.84**	**0.46**	**มาก**	**3.87**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพจริงของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมี

การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X}$=3.85) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.85) ด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ($\bar{X}$= 3.84) และด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.84) ตามลำดับ สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.90) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.87) ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X}$= 3.85) และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ($\bar{X}$= 3.85) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในภาพรวม

กระบวนการนิเทศการศึกษา	สภาพจริง (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการวางแผนการนิเทศ	3.85	3.87	0.005	2
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ	3.84	3.85	0.003	3
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	3.85	3.90	0.013	1
4. ด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา	3.84	3.85	0.003	3

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($PNI_{modified}$ = 0.013) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($PNI_{modified}$ = 0.005) ด้านการดำเนินการนิเทศ ($PNI_{modified}$ = 0.003) และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ($PNI_{modified}$ = 0.003) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ควรดำเนินการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรวางแผนอย่างเป็นระบบ เปิด

โอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา 2) ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรนิเทศอย่างต่อเนื่องโดยใช้หลักกัลยาณมิตรและกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยประเมินจากสภาพจริงและใช้ข้อมูลจากหลายฝ่าย และ 4) ด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ควรให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาในฐานะเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบทั้งด้านการวางแผน การดำเนินการนิเทศ การประเมินผล และการสะท้อนผลเพื่อพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ที่กล่าวว่าการนิเทศภายในเป็นกระบวนการช่วยเหลือและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลชรัส นุกอง (2564) และขชล ไชยเทพ (2566) ที่พบว่าการนิเทศของผู้บริหารและทักษะการนิเทศของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

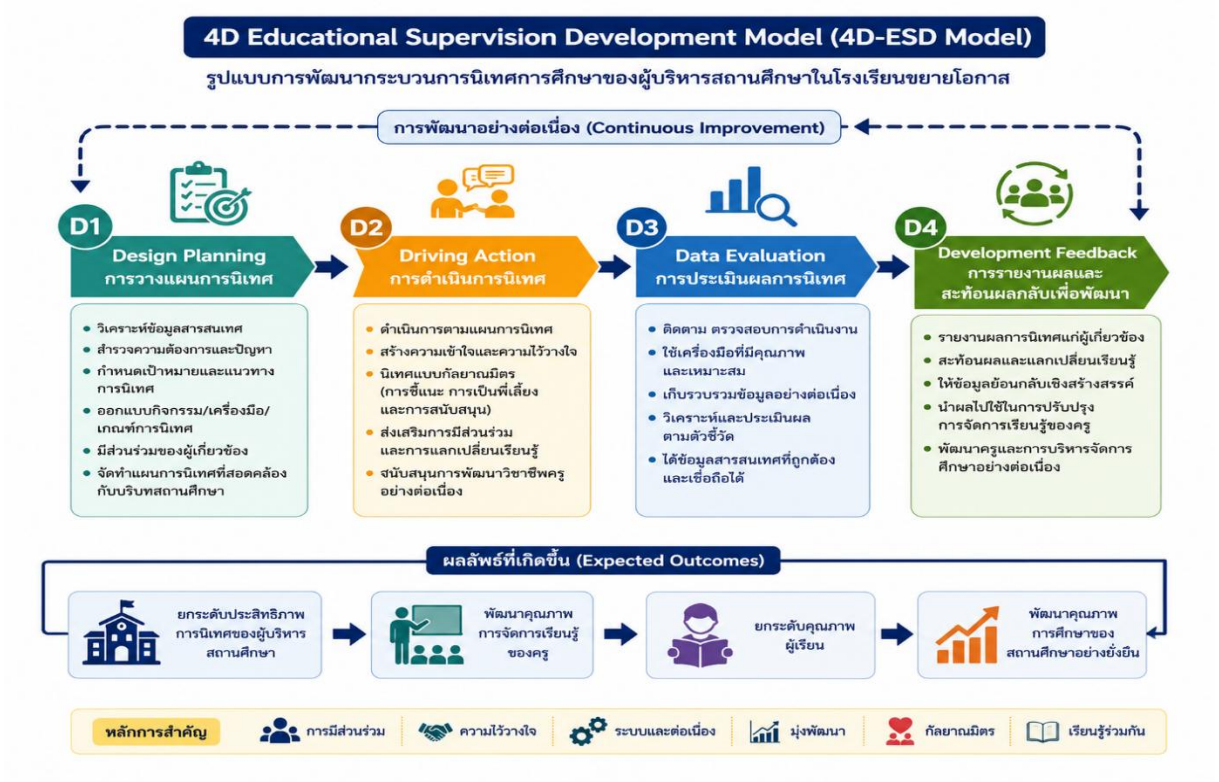
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลที่เป็นระบบ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุชา สามุงคุณ (2566) ที่กล่าวว่าความต้องการจำเป็นเกิดจากช่องว่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญญิสา เปงยาวงษ์ (2565) และ เชาวลิต ยิ้มแย้ม (2566) ที่พบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นช่วยสะท้อนประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู การนิเทศแบบกัลยาณมิตร การชี้แนะ, การเป็นพี่เลี้ยง และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาครูในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรสุดา ชาอินทร์ (2563) ที่เสนอให้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และ อดุลย์ แสนสิบ (2565) ที่เสนอให้ใช้ PLC การสังเกตการสอน การพัฒนาครูตาม

แผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) และการใช้ผลการประเมิน PA เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบ 4D Educational Supervision Development Model (4D–ESD Model) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้



ภาพที่ 2 รูปแบบ 4D Educational Supervision Development Model (4D–ESD Model)

1) การวางแผนการนิเทศ (Design Planning :D1) เป็นการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศ ความต้องการของครู และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและปัญหาของสถานศึกษา

2) การดำเนินการนิเทศ (Driving Action :D2) เป็นการดำเนินงานตามแผนการนิเทศ โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

3) การประเมินผลการนิเทศ (Data Evaluation :D3) เป็นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบท เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนา

4) การรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา (Development Feedback :D4) เป็นการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ สะท้อนผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดเมื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามวงจร 4D ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สรุป

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ผลการวิจัยพบว่า สภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ทุกด้านยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา สำหรับแนวทางการพัฒนา ควรเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของครู การนิเทศแบบกัลยาณมิตร การชี้แนะ การเป็นพี่เลี้ยง การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) รวมทั้งการติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้และวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้เป็น 4D Educational Supervision Development Model (4D–ESD Model) ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ (Design Planning) การดำเนินการนิเทศ (Driving Action) การประเมินผลการนิเทศ (Data Evaluation) และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา (Development Feedback) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการยกระดับประสิทธิภาพการนิเทศและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษา

สุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การนิเทศสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ และด้านการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรม มีเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ รวมทั้งนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการนิเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาครูและผู้เรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาควรเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร การใช้กระบวนการชี้แนะ,การเป็นพี่เลี้ยง และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำกระบวนการชี้แนะ การเป็นพี่เลี้ยง และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาระบบการสะท้อนผลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ รูปแบบ 4D Educational Supervision Development Model (4D-ESD Model) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ (Design Planning) การดำเนินการนิเทศ (Driving Action) การประเมินผลการนิเทศ (Data Evaluation) และการรายงานผลและสะท้อนผลกลับเพื่อพัฒนา (Development Feedback) โดยเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาในทุกสังกัด โดยควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครู การใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบ 4D-ESD Model ในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบในการยกระดับคุณภาพการนิเทศการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ขชล ไชยเทพ. (2566). *ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชลชรัส นุกอง. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก*(การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชุติมาพร เชาวน์ไว. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี*(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

โชคระวี เจียมพุก. (2563). *กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลนครปฐม*(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นฤมล อึ้งเจริญ. (2564). *ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ปุญญิสา เปงยาวงษ์. (2565). *ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1*(การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เพชรสุดา ชาอินทร์. (2563). *แนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*(การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วราลักษณ์ อาจวิชัย. (2565). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*(วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วรดนู หนูทอง. (2563). *กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศจีทิพย์ ตาลพันธ์ และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2565). การนิเทศการศึกษา. *วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี, 5*(2), 100–114.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *แนวทางการสร้างความเข้มแข็งการนิเทศภายในสถานศึกษา.* (ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อดุลย์ แสนสิบ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา บางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อนุชา สามุงคุณ. (2566). *การประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา*(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อารีลักษณ์ ปุ๊กน้อย. (2566). *การนิเทศการศึกษาในยุควิถีใหม่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*(วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Beach, D. M. & Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: Focus on instruction.* Boston, MA: Allyn & Bacon.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

Zachariah, W. (2012). Instructional supervision in public secondary schools in Kenya. *Educational Management Administration & Leadership, 40*(2), 188-216.